

1976/77:74

Nr 74

Fredagen den
18 februari 1977

Fredagen den 18 februari

Kl. 15.00

*Meddelande om
interpellationssvar*

Förhandlingarna leddes av herr förste vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollet för den 10 innevarande månad.

*Om utbildningen av
bussförare*

§ 2 Meddelande om interpellationssvar

1976/77:85 om ökade sysselsättningsmöjligheter i Bohuslän

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Med hänvisning till riksdagsordningens 6 kap. 1 § får jag meddela att min avsikt är att enligt överenskommelse med herr Nilsson i Uddevalla besvara hans interpellation om sysselsättningen i Bohuslän den 17 mars.

§ 3 Om utbildningen av bussförare

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK erhöll ordet för att besvara herr *Hellströms* (s) den 8 februari anmälda fråga, 1976/77:243, och anförde:

Herr talman! Herr Hellström har frågat mig om jag är beredd att medverka till att utbildningen av bussförare inom arbetsmarknadsutbildningen kan utökas så, att full behovstäckning nås, dvs. en kapacitet av ca 2 000 utbildningsplatser per år.

Behovet av bussförarutbildning skall i första hand tillgodoses inom gymnasieskolans ram. Bussföretagen, trafikskolorna och i viss mån försvaret erbjuder också sådan utbildning. I den mån gymnasieskolan inte förmår täcka behovet av utbildade bussförare står också arbetsmarknadsutbildningens resurser till förfogande. Antalet utbildningsplatser för bussförare inom arbetsmarknadsutbildningen var år 1976 omkring 770; huvudsakligen rörde det sig om s. k. bristyrkesutbildning. Omfattningen och inriktningen av utbildningen beslutas av AMS i samråd med parterna på arbetsmarknaden.

Vid en uppvaktning hos AMS den 13 december 1976 begärde Sveriges lokaltrafikförening, Svenska kommunförbundet och Svenska kommunalarbetsareförbundet gemensamt en ökning av utbildningskapaciteten. Ytterligare kontakter har därefter förekommit. Preliminärt har AMS och dessa parter nu kommit överens om att det bör inrättas ytterligare omkring 550 platser i år.

Om antalet platser för utbildning av bussförare behöver ökas ytterligare, ankommer det således på AMS och berörda parter att pröva detta.

Fredagen den
18 februari 1977

*Om utbildningen av
bussförare*

Herr HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag får tacka för svaret på min fråga.

Det är bra att AMS snabbt svarar på parternas uppvaktning, eftersom läget är katastrofalt genom försämringen av kollektivtrafiken, i varje fall i Stockholm där vi nu i februari fått vidkännas en försämring av tättheten med 20–25 %. Det är en försämring som griper in i hundratusentals människors vardagsliv. Det blir svårare att komma till arbetet, svårare att komma ifrån arbetet, det betyder trängsel och otrivsel. I stället ökar då privatbilismen – tragiskt nog har vi haft en utveckling där från 1970 fram till 1974 antalet privatbilar minskade inom tullarna, men från 1974 har antalet privatbilar varje år ökat i takt med försämringen av kollektivtrafiken. De borgerliga i landstinget får ta på sig ett tungt ansvar för den försämringen.

Arbetsmarknadsministerns svar har luckor. För det första är det ju en bit kvar till full behovstäckning enligt parternas önskemål. Ungefär 500 platser återstår till full behovstäckning, även om man utgår ifrån de planer som här redovisats.

För det andra gällde ju min fråga också om *regeringen* är beredd att stödja den kraftiga ökningen av utbildningen. All erfarenhet säger att när man skall öka en utbildning snabbt, och när många statliga myndigheter är inblandade måste regeringen kunna hjälpa till att ta ett samlat grepp, så att inte praktiska problem sedan står i vägen när utbildningen skall genomföras. Särskilt gäller detta när det är fråga om en så snabb ökning som i det här fallet. Man skall redan i vår komma i gång med lärarytbildningen för att sedan längre fram på året börja utbildningen av bussförarna. Är regeringen beredd att ta kontakt med trafiksäkerhetsverket för att försäkra sig om att t. ex. körgårdsbestämmelser eller andra bestämmelser som trafiksäkerhetsverket utfärdar i praktiken inte kommer att stå i vägen för den ökning av utbildningen som arbetsmarknadsministern här redovisat?

Är regeringen vidare beredd att planera för att göra lärarkurserna verkligt attraktiva för dem som söker sig till dessa genom att de får möjlighet att sedan gå vidare och bli lärare i den ordinarie bussförarutbildningen inom gymnasieskolans ram? Det kan bli problem att rekrytera lärare som är beredda att ställa upp i arbetsmarknadsutbildningen. Villkoren för dem som skall bedriva dessa kurser är ju inte så attraktiva. Det vore bra om regeringen kunde deklarera att den är beredd att försöka se till att de som blir lärare i arbetsmarknadsutbildningen sedan kan gå vidare och kvalificera sig för arbete i gymnasieskolan. Det skulle öka attraktiviteten hos den aktuella lärarkursen.

Är regeringen i det sammanhanget också beredd att ge SÖ, om det behövs, pengar så att lärarkurserna kan fördubblas? Det är tänkbart att de lärarkurser som nu planeras inte räcker till och att de måste fördubblas för att hela expansionen skall klaras.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Det finns en rad intressanta problem att ta upp i samband med bussförarutbildningen. Jag har svarat på den fråga som herr Hellström har ställt och som framför allt handlar om bristyrkesutbildningen. Parterna har gjort upp med AMS om en betydande ökning av denna utbildning. Det är klart att regeringen backar upp detta, och om det uppstår hinder kommer vi naturligtvis att göra allt för att undanröja dessa.

AMS har för innevarande budgetår, 1976/77, tillstånd att inrätta 10 000 platser inom bristyrkesutbildningen. Det kan jämföras med den faktiska utbildningen förra budgetåret, som omfattade drygt 3 700 platser. AMS har därför stora möjligheter att i samråd med arbetsmarknadsparterna anordna betydligt fler utbildningsplatser för bussförare. Här pågår hela tiden förhandlingar mellan dessa parter och AMS. De har kommit överens om detta, och det är bra. Det innebär en utvidgning av kapaciteten.

När det gäller Stockholm är det riktigt att man där har en brist på bussförare. I början av 1976 hade man en brist på 200 sådana. I slutet av 1976 hade man en ungefär lika stor brist, men samtidigt hade man i Stockholm utbildat 1 100 förare under året. Att bristen kvarstår trots utbildningsinsatserna hör bl. a. samman med att många av dessa utbildade förare rekryteras av andra bussföretag ute i landet. För år 1977 planerar SL för utbildning av omkring 1 500 bussförare.

Herr HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsministerns svar har mest berört arbetsmarknadsparternas roll. Det är, som jag sagt, utmärkt att AMS så snabbt svarat och att dessa diskussioner kommit i gång. Men jag vidhåller att regeringen kan behöva vidta mera övergripande åtgärder när det gäller kontakterna med AMS, SÖ och trafiksäkerhetsverket, så att inte expansionen i praktiken stoppas. Det finns många exempel från tidigare år på att det lätt blir svårigheter när en utbildning snabbt skall expanderas. Då måste också regeringen vara beredd att skaffa sig en bild av läget och diskutera med de myndigheter som är inkopplade.

Frågan om trafiksäkerhetsverket har jag inte fått besvarad. En av parterna hävdar såvitt jag förstår att ett av skälen till att man ännu inte kan nå en överenskommelse om full behovstäckning bl. a. sammanhänger med att det inte finns pengar garanterade för SÖ för en dubblering av lärarkurserna. Detta skulle kunna fungera som en spärr för strävandena att nå full behovstäckning på 2 000 platser. Det vore bra om vi kunde få ett besked från regeringen om att man skall försöka röja undan problem på den kanten, om sådana uppstår.

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Herr Hellström har alltså ställt en fråga om bussförarutbildningen inom arbetsmarknadsutbildningen, och det är det som jag nu talar om. Regeringens ambitioner framgår av de överenskommelser

Fredagen den
18 februari 1977

*Om beredskapsar-
beten inom
vägområdet i
Västernorrlands län*

som nu träffats. Arbetsmarknadsutbildning för bussförare startas i år också i Linköping, Umeå, Örebro, Västerås och Helsingborg, och man planerar att utvidga denna utbildning i Uppsala och Karlstad. Nästa år planeras dessutom för en ytterligare utbildning av verksamheten.

Vi har alltså ögonen riktade på detta problem och menar att kapaciteten bör ökas. Det kvarstår en del svårigheter som vi får lösa i samråd med de berörda parterna.

Herr HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Det är just det slags arbetsmarknadskurser som arbetsmarknadsministern nu räknade upp som jag talar om. Jag talar om lärarna som skall börja utbildas till de kurserna i mars eller april. Det får inte bli problem på den kanten. En full behovstäckning kan äventyras om regeringen inte går in och tar upp diskussioner med SÖ om mer pengar. Dessutom kan trafiksäkerhetsverket ställa till problem.

Att vi i Stockholm har en besvärande brist beror delvis på att vi har så få bussförare och på att många av dem försvinner till andra delar av landet. Varför gör de det? Det gör de därför att SL för en personalpolitik som inte gör det särskilt attraktivt att arbeta i Stockholm. Det är ett problem som socialdemokraterna i opposition hårt har angripit den borgerliga regeringen i landstinget för. Men ännu har ingenting skett, utom försämringar.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om beredskapsarbeten inom vägområdet i Västernorrlands län

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK erhöll ordet för att besvara herr *Nordins* (c) den 11 februari anmälda fråga, 1976/77: 249, och anförde:

Herr talman! Herr Nordin har frågat mig om jag är beredd vidtaga åtgärder för att tillföra Västernorrlands län ökade medel för beredskapsarbeten på vägområdet.

Regeringen har i dagarna beslutat att ställa ytterligare 500 milj. kr. till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande för beredskapsarbeten under innevarande budgetår. Samtidigt har gällande ram för sådana arbeten på vägar vidgats med 27 milj. kr.

Det ankommer på arbetsmarknadsstyrelsen att fördela detta belopp på länen. Enligt vad jag inhämtat från styrelsen kommer ca 4 milj. kr. av beloppet att tillföras Västernorrlands län. Därigenom kommer beredskapsarbeten på vägar inom länet att kunna utföras till ett sammanlagt belopp av 42 milj. kr. under innevarande budgetår.

Herr NORDIN (c):

Herr talman! Jag har ställt min fråga av två skäl. Först och främst av det skälet att sysselsättningsläget i Västernorrland nu behöver en stråle

av ljus; låt vara att beredskapsarbeten av många betraktas som en artificiell ljusstråle.

Vår knappa debattid tillåter inte att vi tar upp något meningsutbyte om lösningar på längre sikt. Låt mig här bara få illustrera dagsläget med några siffror om antalet arbetssökande per ledig plats. I hela riket är det 1,79 personer. I Stockholms län är det 0,95, men i Västernorrland går det 3,45 arbetssökande på varje ledig plats.

I dessa dagar talar man mycket och ofta om bekymren i Olofström – i och för sig med full rätt. Men i Västernorrland har vi under decennier haft ett Olofströmsproblem varje år. Låt mig bara erinra om att Kramfors sulfittfabrik slår igen för gott om en månad.

Låt mig också peka på att i dag 83 dumprar, gräv- och schaktmaskiner plus förare står lediga i länet, om man får tro statistiken från Västernorrlands Traktor- & Grävmaskinsförening. Moderna maskiner och kunig personal väntar på vägjobb.

Och därmed över till det andra skälet: Västernorrlands dåliga vägnät behöver en upprustning. Vi har ett dåligt geologiskt underlag för vägbyggnad. Att bygga väg i Västernorrland kostar mer – men vi har alltid fått för litet pengar. Därav den dåliga standarden. Får jag dra några siffror också här: Västernorrland har den lägsta andelen 10–16 tons vägar i riket, 75 % mot rikets 92 %. Vi har 170 km läns- och tertiärvägar med över 500 fordon i dygnsmedeltal, men med grusstandard. Det närmast sämst ställda länet är Västerbotten med 70 km grusvägar av denna typ. Vad gör man?

En sak är nog arbetsmarknadsministern och jag överens om: man löser inga sysselsättningsproblem genom att slå näven i bordet. Man bygger inte en enda meter väg genom att slå näven i bordet. Det som behövs är pengar.

När jag nu tackar arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga vill jag gärna understryka att svaret kommit snabbt, snabbare än vad arbetsmarknadsministern var skyldig till. Det uppskattar jag. Svaret är också i långa stycken positivt – 4 milj. kr. är ändå något. Men får jag säga att de pengar som arbetsmarknadsministern nu ställer i utsikt inte räcker långt; de räcker till 50 jobb under april och maj och till 100 jobb i juni, plus – naturligtvis – till maskinsysselsättning. Vad händer efter den 1 juli? Kan arbetsmarknadsministern ställa i utsikt ytterligare medel efter detta datum, så att inte påbörjade arbeten måste avbrytas?

Herr arbetsmarknadsministern AHLMARK:

Herr talman! Jag delar herr Nordins värdering att arbetslöshet är något ont som måste bekämpas. Därför har regeringen på olika sätt gett lokaliseringstöd åt företag i Västernorrland och därför går vi också in med en utökning av beredskapsarbetena i Västernorrland.

Det är alltså 42 milj. kr. av pengarna för beredskapsarbeten som nu kan satsas på vägar i Västernorrland. Av de 300 milj. kr. som avsatts för beredskapsarbeten på vägar över huvud taget går 14 % till Väster-

Nr 74

Fredagen den
18 februari 1977

*Om beredskapsar-
beten inom
vägområdet i
Västernorrlands län*

Fredagen den
18 februari 1977

*Om beredskapsar-
beten inom
vägområdet i
Västernorrlands län*

norrlands län. Detta är ett uttryck för den vikt som vi lägger vid arbetsmarknadssituationen i just det länet. Om man skulle ha en fördelning enligt de normer som gäller för de ordinarie vägmedlen skulle vi nämligen ge knappt hälften av de belopp som nu anvisats för Västernorrlands län. Herr Nordin kan alltså av de proportionerna se vilken betydelse vi fäster vid arbetsmarknadsläget och vid standarden på vägarna i Västernorrlands län.

I januari i år hade 1 600 personer beredskapsarbeten i Västernorrlands län. Av dem var 600 ungdomar. Antalet personer i beredskapsarbete var då 250 fler än under motsvarande tid i fjol. Som herr Nordin vet upptar vi i nästa års budget ett par hundra miljoner kronor för beredskapsarbeten till vägar. Den exakta fördelningen mellan länen får göras av arbetsmarknadsstyrelsen och på annat sätt. Det beror på konjunktursituationen och arbetsmarknadsläget i Västernorrlands län om man måste gå in med ytterligare beredskapsarbeten, men i regeringen har vi genom en serie åtgärder under de senaste veckorna visat att vi är beredda att kraftfullt ta itu med vikande sysselsättning, inte genom att slå näven i bordet utan genom praktiska konkreta åtgärder, som ger jobb åt människorna.

Herr NORDIN (c):

Herr talman! Jag sätter värde på deklarationen om den vikt som den nya regeringen fäster vid den gamla vanliga situationen i Västernorrland.

Får jag dock understryka hur betydelsefullt det är att regeringen fortsätter med denna uppmärksamhet även efter halvårsskiftet, eftersom vi får en mycket bekymmersam situation just då, när 120–130 man kommer att sparkas ut från vägarbetena. De skall väl inte bli tvungna att gå ut och fiska eller plocka bär för att försörja sig – det kan man naturligtvis göra på helgerna, men inte ha som ordinarie jobb.

Jag vill också påpeka att beredskapen är mycket hög hos vägverket i vårt län. Det finns massor av färdigprojekterade vägobjekt att ta till. Jag kan nämna objekten Para–Björkåbruk, Bredbyområdet och vägsträckan Änge–Rätansbyn. Dilemmat är väl att det för att vi skall få mer pengar till beredskapsarbeten i form av vägbyggen fordras en högre grad av arbetslöshet än f. n., men *det* är ju inte precis vad vi är ute efter, och absolut inte på längre sikt i varje fall. Vad arbetsmarknadsministern bör göra klart för sig är att vi nog kommer att hänga på låset till hans departement för att få hjälp i de här frågorna under så lång tid att vi kan uppnå balans också i vårt län.

Överläggningen var härmed slutad.

Fredagen den
18 februari 1977

Herr kommunministern ANTONSSON erhöll ordet för att besvara herr *Feldts* (s) den 3 februari anmälda fråga, 1976/77:237, och anförde:

Herr talman! Herr Feldt har frågat mig om det verkligen är regeringens uppfattning att ministerrådet bara skall ta initiativ till nordiskt samarbete i undantagsfall.

Som framgår av bl. a. regeringsförklaringen lägger regeringen stor vikt vid att vidareutveckla det nordiska samarbetet. Initiativet till nya projekt och samarbetsområden kan och bör självfallet i första hand tas av de två politiska institutionerna i det nordiska samarbetet, dvs. Nordiska rådet och ministerrådet. Det framgår av min artikel i *Nordisk kontakt*, som herr Feldt åberopar. I den poängteras också den stora vikt jag lägger vid att det nordiska samarbetet får en bred folklig förankring. Det tror jag är den bästa garantin för att samarbetet mellan de nordiska länderna vidareutvecklas över nya områden, till gagn för medborgarna i de nordiska länderna.

Herr FELDT (s):

Herr talman! Jag tackar kommunministern för svaret på min fråga. Tyvärr blev jag inte mycket klokare av det.

Vad herr Antonsson säger är att initiativen självfallet bör tas av de två politiska institutionerna i det nordiska samarbetet, dvs. Nordiska rådet och ministerrådet. Men vad jag frågade om var den relativa betydelse som herr Antonsson tillmäter de här två institutionerna, och skälet till att jag gjorde det var den artikel som kommunministern skrivit i *Nordisk kontakt* i sin egenskap av nordisk samarbetsminister. Där framgår det alldeles klart att Nordiska rådet, enligt herr Antonssons uppfattning när han skrev den här artikeln, inte bara skall vara basen för det nordiska samarbetet utan också komma med impulser, idéer och förslag, som ministerrådet sedan skall klä i konkret handling. Så tillägger herr Antonsson: "Detta utesluter inte att ministerrådet själv kan och bör ta initiativ när behov föreligger." Alltså skall ministerrådet egentligen bara i undantagsfall agera.

Nu säger herr Antonsson att båda institutionerna skall ta initiativ, och då vill jag fråga: Skall svaret tolkas så, att ministerrådet skall ha ett betydande ansvar, åtminstone samma ansvar som Nordiska rådet, för att ta initiativ i det nordiska samarbetet?

Skälet till att jag över huvud taget bråkar med kommunministern om den här saken är att jag menar att det är viktigt att det nordiska ministerrådet tar initiativ och är en vital del av det nordiska samarbetet. Vi har ju under de senaste åren byggt upp icke föraktliga resurser – det nordiska ministerrådssekretariatet, ämbetsmannakommittéer och andra institutioner – som bör användas. Att dessa bara skulle vara passiva mottagare av parlamentarikernas uppslag och idéer anser jag vara ett felaktigt utnyttjande av resurserna. Det var därför jag blev förvånad och

*Om ministerrådets
initiativ till nordiskt
samarbete*

Fredagen den
18 februari 1977

*Om ministerrådets
initiativ till nordiskt
samarbete*

litet oroad när jag läste herr Antonssons artikel och ville ha den här diskussionen, som jag hoppades skulle bli klarläggande.

Herr kommunministern ANTONSSON:

Herr talman! Som ett direkt svar på herr Feldts konkreta fråga vill jag säga, att självfallet skall både parlamentarikerna, som representeras i Nordiska rådet, och ministerrådet ta initiativ till utvidgat samarbete, även på nya områden.

Jag måste säga att jag har haft litet svårt att förstå herr Feldts fråga. I formuleringen att "ministerrådet själv kan och bör ta initiativ när behov föreligger" läser herr Feldt uppenbarligen in – det bekräftar hans anförande – att ministerrådet endast i undantagsfall skall ta initiativ till nordiskt samarbete. Jag tror att denna herr Feldts uttolkning av min text inte bara för mig utan för alla andra som läser den ter sig ganska obegriplig.

Men låt oss gå vidare för att ytterligare understryka var jag personligen står i det här sammanhanget! Jag citerar fortsättningen av artikeln: "För att ett gott resultat skall kunna nås krävs under alla förhållanden goda och täta kontakter mellan Rådet och Ministerrådet. Ur samspelet mellan dessa båda organ kan sedan samarbetet vidareutvecklas över nya områden."

Jag vill alltså poängtera detta samspel mellan Nordiska rådet, som är parlamentarikerförsamlingen, och ministerrådet. Jag tycker det är mycket viktigt. Det finns f. ö. en rad exempel på hur initiativ från rådet sedermera har givit konkreta resultat i form av rekommendationer som sedan ministerrådet har följt upp. Jag skulle kunna räkna upp en lång rad saker, men tiden medger inte detta.

Vi skall alltså inte försöka konstruera upp några åsiktsskillnader eller motsättningar oss emellan. Det har absolut inte varit min avsikt med artikeln, och jag undrar om det egentligen ligger någon annan avsikt bakom herr Feldts fråga.

Herr FELDT (s):

Herr talman! Jag har inte försökt konstruera några motsättningar. Jag har bara i all anspråkslöshet försökt få klart för mig vad den nordiske samarbetsministern anser om nordiska ministerrådets roll i det nordiska samarbetet. Det är möjligt att jag är den ende i det här landet som tolkar herr Antonssons artikel på det sätt som jag har gjort. Men jag tycker fortfarande att skriver man att impulser, idéer och förslag skall komma från Nordiska rådet men att detta inte utesluter att ministerrådet skall kunna ta initiativ, då har jag rätt att ställa frågan vad herr Antonsson menar.

Men all right, vi kan låta den här diskussionen vila. Jag kan bara lova att jag kommer att följa herr Antonssons förehavanden som nordisk samarbetsminister ganska noga. Så småningom skall vi väl kunna kontrollera i vilken utsträckning han levt upp till den ambition han gett

uttryck åt i dag, nämligen att han skall ta initiativ och vara vital i det nordiska samarbetet.

Herr kommunministern ANTONSSON:

Herr talman! Jag är i och för sig tacksam för herr Feldts löfte att han skall följa min verksamhet noga och se om jag tar initiativ eller inte till ett utvidgat samarbete. Jag kan väl replikera med att säga att jag har följt herr Feldts arbete som samarbetsminister under de här åren, och det har inte gett mig anledning till några kritiska anmärkningar. Nu vet jag inte om herr Feldts partivänner i Sverige eller de andra nordiska länderna har anledning till anmärkning mot mig för bristande intresse i egenskap av medlem i ministerrådet och ordförande i den svenska delegationen. Men O.K., vi är överens om att inte ägna oss åt hårklyverier. Låt oss i stället hjälpas åt i fortsättningen, då vi tydligen har samma principiella grundsyn på både Nordiska rådets roll – som det parlamentariska organet – och ministerrådets roll.

Herr FELDT (s):

Herr talman! Herr Antonsson påminner om sin långa och förtjänstfulla insats som parlamentariker i Nordiska rådet. Det kan väl då tillåtas mig att säga att när en parlamentariker efter så många år byter roll och ingår i regeringskretsen, bör man vara vaksam så att han inte utgår ifrån att den krets han har lämnat kommer att fortsätta att ta initiativen och driva frågorna vidare. När han byter roll bör han också ta med sig initiativkraften till sitt nya forum.

Men det blir som sagt herr Antonssons gärningar som kommer att för oss uppenbara vad han nu har menat med sina inlägg i dag.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Meddelande om interpellationssvar

1976/77:83 om gruvbrytning i Kaunisvaara

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Jag vill härmed meddela att interpellationen nr 83 av herr Häll om gruvbrytning i Kaunisvaara inte kan besvaras inom föreskriven tid. Jag avser att besvara interpellationen vid den tidpunkt varom överenskommelse kan träffas med herr Häll.

Nr 74

Fredagen den
18 februari 1977

*Meddelande om
interpellationssvar*

Fredagen den
18 februari 1977

*Om åtgärder för att
främja sysselsätt-
ningen vid Deger-
fors Järnverk*

§ 7 Om åtgärder för att främja sysselsättningen vid Degerfors Järnverk

Herr industriministern ÅSLING erhöll ordet för att besvara herr Strömbergs i Vretstorp (s) den 8 februari anmälda fråga, 1976/77:244, och anförde:

Herr talman! Herr Strömberg i Vretstorp har mot bakgrund av aviserad sysselsättningsminskning med 300 anställda vid Degerfors Järnverk frågat mig om jag är beredd att tillstyrka en ansökan om lokaliseringsslån från företaget så att sysselsättningen inte ytterligare kommer att minska vid järnverket.

I december 1976 inkom en ansökan från Uddeholms AB om lokaliseringsskuld för investeringar i en ny betningsanläggning vid Degerfors Järnverk. Ställningstagandet till denna ansökan har fått anstå i avvaktan på den översyn av de svenska specialstålverkens situation som har pågått under de senaste månaderna. Översynen har nu i allt väsentligt slutförts. Regeringen kommer därför inom den allra närmaste tiden att ta ställning till Uddeholmsbolagets ansökan.

Herr STRÖMBERG i Vretstorp (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr industriministern för svaret på min fråga.

Eftersom industriministern inte har kunnat ge ett klart besked huruvida regeringen är beredd att tillstyrka Uddeholmsbolagets ansökan om lokaliseringsslån till industriinvesteringar, som skulle kunna bryta de senaste årens trend när det gäller personalinskränkningar vid Degerfors Järnverk, har det svar som industriministern nu lämnat inte stillat den stora oro som många känner inför vad som kommer att hända med deras anställningar vid Degerfors Järnverk.

Industriministern har haft tid på sig att ta ställning i frågan, eftersom Uddeholmsbolagets ansökan om lokaliseringsslån inkom redan i december månad. Industriministern hänvisar till den utredning som pågår om specialstålstillverkningen i vårt land. Den utredningen har, som jag ser det, inget samband med en investering i ett nytt bethus för tillverkning av rostfria stålprodukter vid Degerfors Järnverk, eftersom rostfria stålprodukter sedan länge har tillverkats där. Vad frågan nu gäller är att få en rationell produktion, för vilken man har en organisation uppbyggd.

Genom att sysselsättningsituationen i Degerfors är mycket oroande är det absolut nödvändigt att den här investeringen kommer till stånd. Industriministern kan genom att tillstyrka ansökan om lokaliseringsslånet direkt bidra till att sysselsättningen vid Degerfors Järnverk inte kommer att minska ytterligare än vad som nu aviserats.

Det kan nämnas att sysselsättningen vid Degerfors Järnverk har minskat genom anställningsstopp och s. k. naturlig avgång de senaste åren med omkring 700 anställda, och ytterligare personalinskränkningar på mellan 300 och 400 anställda har nu aviserats. Jag vill framhålla att

den personalminskningen inte har något som helst samband med den investering som det nu är fråga om och för vilken Uddeholmsbolaget söker lokaliseringsslån. Skulle den investeringen inte komma till stånd kommer sysselsättningen att minska med ytterligare omkring 600 anställda. Man kan förstå att om en industri som en gång varit uppbyggd för över 2 000 anställda nu skall drivas med en personal på 600–700 man, så har den inte stor chans att överleva. Därför är det nödvändigt att industriministern verkligen uppmärksammar sysselsättningsproblemen i Degerfors.

Jag vill också framhålla att den investering som det nu är fråga om inte löser alla sysselsättningsproblem som finns i Degerfors. Genom att arbetsstyrkan har minskat måste det till även andra åtgärder för att skapa fler sysselsättningstillfällen i Degerfors. Jag hoppas att industriministern ägnar uppmärksamhet åt Degerfors och använder de möjligheter som regeringen har till att ge de människor som bor och verkar i Degerfors en möjlighet att bo kvar. Jag hoppas att samhället går in och tryggar deras framtid.

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Som jag sade i mitt svar till herr Strömberg i Vretstorp är den översyn av specialstålbranschen som vi initierade i november månad i det närmaste slutförd. Därmed är det också möjligt att ta ställning i de olika lokaliseringsärenden som är aktualiserade inom branschen.

Det kan väl i och för sig vara rätt som herr Strömberg säger att den här aktuella investeringen inte i egentlig mening berör specialstålbranschens struktur, men eftersom denna investering ingår i en större investeringsplan som Uddeholmsbolaget har presenterat för statsmakterna har det inte varit möjligt att ta ställning till denna ansökan innan man haft ett totalperspektiv av branschen och de i branschen involverade företagen. Det har ju f. ö. också varit ett krav från fackföreningsrörelsens sida. Jag kan försäkra herr Strömberg att vi är mycket uppmärksamma på de problem som finns, t. ex. i Degerfors. Vi har haft täta kontakter med länsmyndigheter, med kommun, med fack och med företaget och är väl medvetna om de problem som här finns. Jag har försäkrat länsmyndigheterna och övriga kontaktade institutioner att vi från regeringens sida är beredda att stötta under alla de insatser för att öka sysselsättningen i Degerfors som kan komma att bli aktuella.

Herr STRÖMBERG i Vretstorp (s):

Herr talman! Jag är glad åt att industriministern delar min uppfattning att den här investeringen inte har samband med den samlade översynen av specialstålbranschen. Därför hade det mycket väl gått att ta ut den här delen och ge Degerfors kommun eller Uddeholmsbolaget besked i frågan, så att den oro kunnat minskas som man där känner när man nu planerar för framtiden och har aviserat en minskning med 300–400 anställda – oavsett vad som sker med den aktuella investeringen.

Fredagen den
18 februari 1977

*Om standardför-
bättring för de
långtidssjuka*

Herr industriministern ÅSLING:

Herr talman! Om man hade följt herr Strömbergs i Vretstorp recept hade man mist den planmässighet i greppet om problemen i specialstål-branschen som vi har eftersträvat och som facket har krävt. Man kan nämligen inte plocka enstaka pusselbitar ur ett investeringsprogram utan att det påverkar investeringsprogrammet totalt. Under alla förhållanden skulle det påverka de företag som ingår. Idén med en planmässig översyn är att man skall kunna göra en så gynnsam planering av investeringarna som möjligt. Och även om den här pusselbiten inte faller riktigt inom ramen för programmet påverkar den förutsättningarna i det totala perspektivet.

Herr STRÖMBERG i Vretstorp (s):

Herr talman! Det är riktigt att de fackliga organisationerna har krävt en planmässig översyn av hela den här branschen. Men Metall i Degerfors har också – om herr Åsling har uppmärksammat det – anfört att den här frågan är oerhört viktig för Degerfors existens. Man hade alltså mycket väl kunnat ta loss den delen och klara ut de problem som man nu har, bl. a. därför att man inte får något besked från industriministern – något som numera är vanligt.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om standardförbättring för de långtidssjuka

Fru statsrådet TROEDSSON erhöll ordet för att besvara herr *Börjessons* i Falköping (c) den 2 februari anmälda interpellation, 1976/77:90, till herr socialministern, och anförde:

Herr talman! Herr Börjesson i Falköping har frågat socialministern vilka initiativ han är beredd att ta för att ge de långtidssjuka del av standardökningen.

Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att besvara interpellationen.

Långtidssjukvården har prioriterats starkt under de senaste decennierna i investeringshänseende och i fråga om tilldelning av läkartjänster vid utbyggnaden av våra sjukvårdsresurser. Sålunda har antalet vårdplatser inom långtidssjukvården ökat från ca 19 000 år 1960 till 33 500 år 1970 och 40 200 år 1975. Enligt sjukvårdshuvudmännens planer beräknas vårdplatsantalet komma att uppgå till ca 50 000 år 1980. Antalet läkartjänster har enbart under femårsperioden 1972–1976 ökat från drygt 200 till närmare 400. Därtill kommer tjänster för läkare under fortsatt vidareutbildning, dvs. specialistutbildning. Även om vakansläget fortfarande är besvärande har ändå antalet läkare inom långtidssjukvården ökat väsentligt. Enligt landstingens planer beräknas antalet läkare komma att öka med i genomsnitt 8 % per år fram till år 1981. Även beträffande

övrig personal har en reell personalökning skett. Det totala antalet arbetstimmar per vårdplats och dygn beräknas från år 1960 ha ökat med ca 2 % per år.

Trots den betydande utbyggnad som har skett inom långtidssjukvården föreligger på flera håll en besvärande brist på vårdplatser. Denna brist kommer att förvärras, om inte ytterligare insatser görs. Befolkningsprognoserna visar att antalet personer äldre än 70 år kommer att öka med närmare 30 % från år 1975 till år 1995, varefter en viss minskning sker. Åldersgruppen 85 år och äldre beräknas komma att fördubblas från år 1975 till år 2 000. Det bör här erinras om att 50 % av den slutna sjukvården ges till de ca 10 % av befolkningen som är 70 år och äldre.

Det är förställigt att huvudmännen trots betydande insatser ännu inte hunnit tillgodose behoven inom långtidssjukvården. Som jag har anförut i det föregående har behoven vuxit kraftigt. Samtidigt har kostnadsutvecklingen för sjukvårdshuvudmännen varit mycket snabb. Detta har självfallet begränsat sjukvårdshuvudmännens möjligheter till sådana nya åtaganden som inte har kunnat klaras genom omprioriteringar och om-dispositioner av befintlig verksamhet.

Det är emellertid nödvändigt att kraftigt bygga ut både den institutionella långtidssjukvården och hemsjukvården samt dagsjukvården. En utveckling och förbättring av hemsjukvården kan medföra vårdmässiga och humanitära fördelar. Samtidigt är det angeläget att man i ökad omfattning prövar även andra former av öppen och halvöppen vård, förebyggande åtgärder samt rehabiliteringsverksamhet. Målet bör vara att med medicinska och andra stödåtgärder göra det möjligt för patienter att så länge som möjligt bo kvar i sin hemmiljö eller att återvända dit snarast möjligt. Man bör också komma ihåg att de äldre har ett mycket stort behov av att då och då kunna få del av akutsjukvårdens kvalificerade resurser – inte minst för att göra det möjligt för dem att sedan återvända till den egna miljön. Dimensioneringen av akutsjukvården måste naturligtvis ta hänsyn även till detta. Jag vill erinra om att socialstyrelsen år 1976 lade fram ett principprogram för långtidssjukvården som innehåller bl. a. förslag till strukturprogram för detta vårdområde.

Det behövs givetvis inte bara en kvantitativ utbyggnad av långtidssjukvården. Det är också i hög grad angeläget att våra äldre kan erbjudas en i vid mening god vård. Den utbyggnad av långtidssjukvården som pågår medför en betydande standardstegring genom moderna lokaler och en ändamålsenlig utrustning. Vid planeringen av sjukhem läggs numera stor vikt vid att ge dessa en så hemliknande miljö som möjligt och goda sysselsättnings- och rehabiliteringsresurser. Detta är särskilt viktigt när det gäller patienter som måste tillbringa lång tid på en institution.

Jag kan här nämna att socialstyrelsen hösten 1975 gjorde en enkätundersökning beträffande samtliga långvårdsenheter i landet för att belysa vårdstandard och patienternas situation. Bland de frågor som togs upp i enkäten kan nämnas omvårdnadsbehov, handikapp, läggningstider, stimulerande aktiviteter och behov av särskild hjälp för att t. ex. hålla kon-

Fredagen den
18 februari 1977

*Om standardför-
bättring för de
långtidssjuka*

takt med yttervärlden. Regeringen har genom beslut den 10 februari i år anvisat 100 000 kr. till socialstyrelsen för en fördjupad undersökning inom detta område. Därvid kommer bl. a. frågeställningar av den art som herr Börjesson i Falköping har tagit upp i sin interpellation att be-
lysas. Undersökningen skall samordnas med ett större äldreomsorgsproj-
ekt, som genomförs gemensamt av socialstyrelsen, Landstingsförbundet,
Svenska kommunförbundet och Spri. Projektet omfattar förutom sociala
åldrings- och pensionärsfrågor även undersökning av bl. a. långtidssjuk-
vårdens klinikverksamhet samt olika former av gruppvård, dagsjukvård
och hemsjukvård.

För att få ett samlat grepp om läget beträffande hälso- och sjukvård
för äldre ämnar jag föreslå att det tillsätts en arbetsgrupp med uppgift
att skyndsamt närmare undersöka vilka behov som kan väntas föreligga
framöver. Avsikten är att en sådan probleminventering tillsammans med
resultaten av de av mig här nämnda utredningarna skall kunna ligga
till grund för fortsatta åtgärder för att förbättra hälso- och sjukvården
för de äldre.

Jag vill i detta sammanhang också nämna att regeringen i går be-
myndigade mig att tillkalla en kommitté för att utreda vissa frågor om
sjukvårdens inre organisation. Kommittén skall behandla sjukvårdens
arbetsorganisation och personalstruktur. Utgångspunkten skall i första
hand vara patienternas behov och anspråk. I direktiven för kommittén
framhålls särskilt beträffande långtidssjukvården patienternas speciella
behov av omvårdnad, personalkontinuitet och personlig kontakt mellan
patienter och personal. Frågan om hur gruppvård och lagarbete skall be-
drivas liksom hur olika sjukvårdsenheter själva skall kunna utforma sin
verksamhet inom vissa angivna riktlinjer berörs också.

Av vad jag har anfört framgår att flera viktiga initiativ har tagits av
den nya regeringen i syfte att ge de långtidssjuka del av standardhöjningen
i samhället.

Herr GUSTAFSSON i Stenkyrka (c):

Herr talman! Eftersom herr Börjesson i Falköping är förhindrad att
närvara har jag blivit ombedd att ta emot svaret på hans interpellation
angående standardförbättring för de långtidssjuka.

Det är med tillfredsställelse som jag har tagit del av statsrådet Tro-
edssons svar på den framställda interpellationen. Svaret ger en god bild
av den problematik som man möter på vårdområdet. Våra landstings-
kommuner har en svår uppgift att försöka svara upp emot när det gäller
att förbättra sjukvården över huvud, men kanske särskilt när det gäller
de långtidssjuka. De i svaret återgivna befolkningsprognoserna ger en
god bild av problemets räckvidd.

Statsrådet understryker i sitt svar att det inte bara är en fråga om
kvantitativ utbyggnad av vårdresurserna utan också i hög grad en fråga
om kvalitativa förbättringar. Regeringens åtgärder för att ytterligare klar-
lägga frågor om vårdstandarden och patienternas situation är tacknäm!iga.

Detta gäller såväl det extra anslaget till socialstyrelsen för en fördjupad undersökning på detta område som den aviserade åtgärden att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att skyndsamt närmare undersöka vilka behov som kan väntas föreligga framöver. Denna probleminventering är nödvändig, och jag förutsätter att regeringen som en följd därav kommer att vidta fortsatta åtgärder för att förbättra hälso- och sjukvården för de äldre. Statsrådets meddelande att en kommitté kommer att tillkallas för att utreda vissa frågor om sjukvårdens inre organisation noteras också med tacksamhet.

Jag föreställer mig att herr Börjesson, om han haft tillfälle att närvara, hade uttryckt tillfredsställelse med det svar han erhållit på sin interpellation. Jag vill i hans ställe framföra ett tack till statsrådet Troedsson för svaret.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1976/77:64 till socialförsäkringsutskottet

1976/77:73 till skatteutskottet

1976/77:75 till konstitutionsutskottet

§ 10 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1976/77:1350 och 1351 till arbetsmarknadsutskottet

§ 11 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna

1976/77:99–102.

§ 12 Anmälades och bordlades

Skatteutskottets betänkanden

1976/77:20 med anledning av motioner om slopande av beskattningen av fritt bränsle från egen fastighet, m. m.

1976/77:21 med anledning av motioner om avdraget för väsentligen nedsatt skatteförmåga, m. m.

Försvarsutskottets betänkanden

1976/77:6 med anledning av propositionen 1976/77:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser försvarsdepartementets verksamhetsområde

1976/77:7 med anledning av propositionen 1976/77:100 såvitt avser beredskapsbudget för totalförsvaret

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1976/77:15 med anledning av motioner angående efterlevandepensionering m. m.

Nr 74

Fredagen den
18 februari 1977

*Om standardför-
bättring för de
långtidssjuka*

Socialutskottets betänkande

1976/77:21 med anledning av propositionen 1976/77:101 med förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 såvitt avser socialdepartementets verksamhetsområde

Trafikutskottets betänkande

1976/77:16 med anledning av propositionen 1976/77:54 om ändring i lagen (1964:731) om trafiknämnder

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1976/77:15 med anledning av propositionen 1976/77:58 om regionalpolitiskt stöd till Algots Nord AB och AB Eiser jämte motioner

§ 13 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 17 februari

1976/77:103 av herr *Söderqvist* (vpk) till herr handelsministern om villkoren för svensk vapenexport:

Under 1950- och 1960-talen fördes i svensk press och i riksdagen en livlig debatt om svensk vapenexport och Sveriges roll i den internationella vapenhandeln. Flera affärer uppmärksammades, t. ex. försäljningen av handeldvapen till Egypten, luftvärnskanoner till Pakistan och sprängämnen och vapen till Sydafrika och Portugal. Opinionen medförde att en översyn av bestämmelserna för svensk vapenexport kom till stånd, och nya bestämmelser fastställdes av riksdagen. De innebär att ingen export får ske till land som befinner sig i krig eller inbördeskrig.

Bestämmelserna är emellertid tvetydiga, eftersom ingen kan säga i dag om något land att där kommer att råda fred nästa år eller om två år, och de vapen vi säljer kan således alltid komma till användning. Men bestämmelserna är otvetydiga när det gäller stater som i dag befinner sig i konflikt. Till sådana stater får ingen export ske.

Enligt en artikel i DN den 15 februari har emellertid Malaysia fått köpa fyra svenska torpedbåtar av Spica-typ, och besättningarna skall dessutom utbildas i Sverige. Det torde inte vara obekant för någon att det i Malaysia sedan lång tid råder inbördeskrig. Den reaktionära regimen har framgångsrikt bekämpats av en stark gerilla. Efter militärkuppen i Thailand har ett samarbete etablerats mellan regeringen i Malaysia och Thailand, och trycket mot gerillan har ökat. Det är uppenbart att Malaysia väl uppfyller de krav på nej till vapenexport som finns i de svenska bestämmelserna. Jag vill därför fråga handelsministern:

Är vapenexport till Malaysia förenlig med de svenska bestämmelserna för vapenexport?

Om inte, tänker handelsministern stoppa försäljningen av de nämnda båtarna?

Nr 74

Fredagen den
18 februari 1977

*Meddelande om
frågor*

§ 14 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 17 februari

1976/77:274 av herr *Karlsson* i Malung (s) till fru bostadsministern om värmeisoleringen av fritidshus:

I landet finns ett stort antal fritidshus, framför allt i fjällvärlden, som i första hand kommer till användning under eldningssäsongen. Många av dessa hur är el-uppvärmda.

Är fru bostadsministern beredd att medverka till hårdare bestämmelser för värmeisolering av fritidshus?

den 18 februari

1976/77:275 av fru *Lantz* (vpk) till herr socialministern om utbyggnaden av den kommunala barnvårdarverksamheten:

Många kommuner vägrar i dag att ställa dagbarnvårdare till förfogande innan föräldrarna utnyttjat sina lagstadgade ledighetsdagar för att vara hemma hos sina sjuka barn. Det innebär att reformen med den lagstadgade rätten till ledighet för vård av sjukt barn utnyttjas av kommunerna på ett sätt som strider mot reformens syfte, nämligen att de lagstadgade dagarna skall kunna användas tills dagbarnvårdare hunnit ordnas.

Det system som många kommuner nu praktiserar innebär att kommunerna kan underlåta att bygga ut barnvårdarverksamheten, och detta drabbar i första hand kvinnorna.

Mot bakgrund av det anförda vill jag till herr socialministern ställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar socialministern vidta för att förmå kommunerna att bygga ut barnvårdarverksamheten så att den täcker behovet?

§ 15 Kammarerna åtskildes kl. 15.48.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert